

हव्यकथेषु यज्ञेषु पितृकार्येषु चैव हि । सार्वकामिकमन्त्रं पितृस्तथोपतिष्ठते ।
 गोषु भक्त्य लभते यद्यदिच्छति मानवः । स्त्रियोऽपि भक्ता या गोषु तासु काममवाप्नुयुः ।
 पुत्रार्थं लभते पुत्रं कन्यार्थं तामवाप्नुयात् । धनार्थं लभते वित्तं धर्मार्थं धर्ममाप्नुयात् ।
 विद्यार्थं चाप्नुयाद्विद्यां सुखार्थं प्राप्नुयात् सुखं । न किञ्चिदुल्लभं चैव गवां भक्त्य भारत । २८२०
 इति श्रीमहाभारते अनुशासनपर्वणि आनुशासनिके पर्वणि दानधर्मकथने व्यशोतोऽध्यायः ॥ ८३ ॥
 ॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ उक्तं पितामहेनेदं गवां दानमनुत्तमं । विशेषेण नरेन्द्राणामिह धर्ममवेक्षतां ।
 राज्यं हि सततं दुःखं दुर्द्धरञ्चाकृतात्मभिः । भूयिष्ठञ्च नरेन्द्राणां विद्यते नशुभा गतिः ।
 पूयन्ते तत्र नियतं प्रयच्छन्तो वसुधरां । सर्वे च कथिता धर्मास्त्वया मे कुरुनन्दन ।
 एवमेव गवामुक्तं प्रदानं ते नृगेण ह । क्षत्रिणा नाचिकेतेन पूर्वमेव निदर्शितं ।
 वेदोपनिषदा चैव सर्वकर्मसु दक्षिणाः । सर्वकृतसु चोद्दिष्टं भूमिर्गोविन्द्य काञ्चनं । २८२१
 तत्र श्रुतिस्तु परमा सुवर्णं दक्षिणेति वै । एतदिच्छाम्यहं श्रातुं पितामह यथातथं ।
 किं सुवर्णं कथं जातं कस्मिन् काले किमात्मकं । किंदैवं किंफलञ्चैव कस्माच्च परमुच्यते ।
 कस्माद्दानं सुवर्णस्य पूजयन्ति मनोषिणः । कस्माच्च दक्षिणार्थं तद्यज्ञकर्मसु शस्यते ।
 कस्माच्च पावनं श्रेष्ठं भूमेर्गोभ्यश्च काञ्चनं । परमं दक्षिणार्थं च तद्वद्विहि पितामह ।
 ॥ भीष्म उवाच ॥ शृणु राजन्वदितो ब्रह्मकारणविस्तरं । जातरूपसमुत्पत्तिमनुभूतञ्च यन्मया । २८२०
 पिता मम महातेजाः शान्तनुर्निधनङ्गतः । तस्य दिक्षुरहं श्राद्धं गङ्गाद्वारमुपागमं ।
 तत्रागम्य पितुः पुत्र श्राद्धकर्म समारभं । माता मे जाह्नवी चात्र साहाय्यमकरोत्तदा ।
 ततोऽयतस्तपःसिद्धानुपवेश्य बह्वनृषीन् । तोयप्रदानात् प्रभृतिकार्याण्यहमथारभं ।
 तत् समाप्य यथोद्दिष्टं पूर्वकर्म समाहितः । दातुं निर्व्वपणं सम्यग्यथावदहमारभं ।
 ततस्तं दर्भविन्यासं भित्त्वा सुरुचिराङ्गदः । प्रलम्बाभरणो बाह्वरुदतिष्ठद्विशाम्यते । २८२३
 समुत्थितमहं दृष्ट्वा परं विस्मयमागमं । प्रतिग्रहीता साक्षान्ने पितेति भरतर्षभ ।
 ततो मे पुनरेवासीत् संज्ञा सञ्चिन्त्य शास्त्रतः । नायं वेदेषु विहिता विधिर्हस्त इति प्रभो ।
 पिण्डो देवो नरेणेह ततो मतिरभून्मम । साक्षान्नेह मनुष्यस्य पिण्डं हि पितरः क्वचित् ।
 गृह्णन्ति विहितञ्चेत्यं पिण्डो देयः कुशेऽस्त्विति । ततोऽहं तदनादृत्य पितुर्हस्तनिदर्शनं ।
 शास्त्रप्रामाण्यसूक्ष्मन्तु विधिं पिण्डस्य संस्मरन् । ततो दर्भेषु तत् सर्वमददं भरतर्षभ । २८२५
 शास्त्रमार्गानुसारेण तदिद्वि मनुजर्षभ । ततः सोऽन्तर्हितो बाहुः पितुर्मम नराधिप ।
 ततो मे दर्शयामासुः स्वप्नान्ते पितरस्तथा । प्रीयमाणस्तु मामूचुः प्रीताः स्म भरतर्षभ ।
 विज्ञानेन तवानेन यन्न मुह्यसि धर्मतः । त्वया हि कुर्व्वता शास्त्रं प्रमाणमिह पार्थिव ।
 आत्मा धर्मः श्रुतं वेदाः पितरश्चर्षिभिः सह । साक्षात् पितामहो ब्रह्मा गुरवोऽथ प्रजापतिः ।
 प्रमाणमुपनीता वै स्थितिश्च न विचालिता । तदिदं सम्यगारब्धं त्वयाऽद्य भरतर्षभ । २८२६